

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ OKUMA İLĞİ VE
ALİŞKANLIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
(ADNAN MENDERES VE ULUDAĞ ÜNİVERSİTELERİ ÖRNEĞİ)**

Prof. Dr. A. Seda SARACALOĞLU
Adnan Menderes Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü EPÖ ABD,
sedasaracal@adu.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Nuri KARASAKALOĞLU
Adnan Menderes Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi Bölümü
nkarasakaloglu@adu.edu.tr

Uzm. Elif ASLANTÜRK
file_82@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılmasını amaçlamaktadır. Araştırma örneklemini Adnan Menderes (n=230) ve Uludağ Üniversitesi (n=235) Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma toplam 465 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak, Dökmen (1990) tarafından geliştirilen “Okuma İlgisi Ölçeği ve Okuma Alışkanlığı Yetişkinler Formu Anketi” ile “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmada yüzde dökümleri alınmış, aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri hesaplanmış, örneklemin normal dağılım gösterdiği durumlarda χ^2 (ki-kare testi) testi, t-testi, varyans analizi ve Dunnett’s C testleri uygulanmıştır. Örneklemin normal dağılım göstermediği durumlarda ise, Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Ayrıca korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Araştırma sonuçları, katılımcıların okuma ilgisinin “orta”, okuma alışkanlıklarının “yetersiz” düzeyde olduğunu göstermektedir. Öğretmen adaylarının en çok okudukları materyaller sırasıyla gazete, sanat kitapları (roman, hikâye, vb.), çeşitli dergiler, kültür kitapları (deneme, vb.), bilimsel kitaplar, bilim teknik ve mizah dergileri şeklinde sıralanmaktadır. Öğrencilerin ayda ortalama 2 kitap ve 2,4 dergi okudukları saptanmıştır. Katılımcılar “kitap fiyatlarının yüksek olması, derslerden zaman bulamama ve yorgun olma” nedenleriyle yeterince kitap okuyamamaktadırlar. Katılımcıların okuma ilgisi ile ayda okunan kitap-dergi ve sahip olunan kitap sayısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okuma, Sınıf öğretmeni adayı, Okuma ilgisi, Okuma alışkanlığı

**COMPARISON OF THE CANDIDATE ELEMENTARY TEACHERS’ READING
INTERESTS AND READING HABITS**

ABSTRACT

The aim of this research is to compare reading interests and habits of elementary school teacher candidates. The sample of the study was chosen from Adnan Menderes University, Education Faculty in Aydın and in Bursa. Totally 465 prospective teachers

participated in the study. Data collecting instruments were “Reading Interest Scale”, “Adult Form for Reading Habits Questionnaire” developed by Dökmen (1990), and “personal information form” which was prepared by the researchers. In this study, percentage distribution, mean, standard deviation and maximum minimum value of data were calculated. In the cases when the sample showed normal distribution, x^2 analyses, ANOVA, t-test, Dunnett’s C were applied. In the cases, when sample did not show normal distribution, Kruskal Wallis H and Mann Whitney U tests were done. And also correlation coefficient were calculated. The results of study indicate that reading interests of the participants were at medium level and reading habits of participants were at insufficient level. It was observed that primary school teacher candidates prefer reading “newspapers, various journals, humors, arts, culture and science books”. And also the results were shown that primary school teacher candidates read 2 books and 2, 4 journals per month. According to the primary school teacher candidates, it was due to high costs of the books, not having enough time and being tired. It was observed that there was a significant correlation between the number of books and journals being read per month and the number of books possessed.

Key Words: *Reading, Prospective Elementary School Teacher, Reading interest, Reading habits.*

GİRİŞ

Toplumsal değişim ve teknolojik yenilikler, bilimselliğe dayanan gelişmiş ve değişik bilgi teknolojileri ortaya çıkarmıştır. Bilgi teknolojilerinin hızla gelişmesi sonucunda ise, bilgi toplumlarının oluşmuştur. Bilim ve teknolojideki hızlı gelişme sonucu, bilgi ve teknolojilerin geçerlik süreleri de kısalmıştır. Bu nedenle, bilgi toplumlarına uyum sağlayabilmek için gerekli önlemlerin alınması gereği ortaya çıkmaktadır. Kuşkusuz bilgi teknolojileri, eğitim sistemlerini de doğrudan etkilemekte ve çağımıza uyum sağlayabilecek nitelikteki bireylerin yetiştirilmesini gerekli kılmaktadır (Saracaloğlu, 2006, s.253).

Bu çağda üretilen bilgilerin kısa bir süre sonra geçerliliğini ve güncelliğini yitirmesi nedeniyle eğitim kurumları tarafından verilen eğitim, kısa bir süre sonra bireysel yaşamın gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalmaktadır (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, s.432). Dolayısıyla çağın gereksinimlerini karşılama konusunda yaşam boyu öğrenme becerisi kritik bir öneme sahiptir. Buna göre, hem eğitim sürecinde hem de sosyal yaşamda bilgi kazanımının temel yollarından biri olan okuma, bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görmek, algılamak, tanımak ve bunların anlamını kavramak (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2002, s.41), kıyaslamalar yapmak, yorumlamak, fikir yürütmek, yargıya varmak ve olayları analiz ederek, sentez yaparak değerlendirmektir (Güneş, 2004; Ruşen, 2001; Akt: Güngör, 2005, s.101).

Okuma, basılı ya da yazılı sözcükleri duyu organları yoluyla algılama, bunları anlamlandırıp kavrama; zihinsel ve düşünsel bir edim, basılı ve yazılı simgelerle iletişimsel bir etkinlik içerisine girme, birtakım algısal ve bilişsel işlemlerden oluşan bir alma, yorumlama ve tepki verme süreci (Özdemir, 1998, 9; Yağcıoğlu ve Değer, 2002,

34) olarak ifade edildiği gibi, sözcüklerin, duyu organları yoluyla algılanıp, anlamlandırılması, kavranması ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinlik (Sever, 2000, s.11) olarak da betimlenmektedir. Buna göre, okuma eyleminin genelde, genel kültür düzeyini yükseltme, mesleki bilgileri güncel tutma, merak edilen konularda bilgi sahibi olma ve zevk amaçlarıyla gerçekleştirildiği söylenebilir (Yılmaz, 2002, s. 442).

Okuma gibi temel alışkanlıkların kazanılmasında, çocukluk döneminin yaşamsal bir öneme sahip olduğu belirtilmektedir (Yılmaz, 1998, s.248). Bu nedenle, okuma ilgisinin, çocukluk döneminde kazanılması ve ergenlik döneminde desteklenerek alışkanlık haline dönüştürülmesi gerekmektedir. Okumanın alışkanlık haline gelebilmesi için çocuğun okumayı bir zevk ve gereksinim olarak algılaması önemlidir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007, s.5). Okuma ilgisi, bireyin dikkatini okuma eylemi üzerinde toplaması ve okuma eylemine yakınlık duyması, ondan hoşlanması ve okuma eylemine öncelik tanınması (TDK, 1988, s.1033), okuma alışkanlığı ise kişilerin okumayı öğrendikten sonra bu eylemi zevkle yapmalarını sağlamak için kazanmaları gereken önemli bir beceridir (Gönen, Öncü ve Işıtan 2004, s.2). Yılmaz (1993, s.30; Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009, s.23)'a göre okuma alışkanlığı; bireyin bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu okuma eylemini yaşam boyu, sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmesidir. Başka bir ifadeyle okuma alışkanlığı, okuma eyleminin süreklilik kazanmasıdır. Bu bağlamda okuma alışkanlığının kazandırılması, bireyin okuma-yazmayı öğrenmesine bağlı olarak, okumayı sevdiren, güdülenmesine yönelik çalışmalar yapılmasına bağlıdır.

İnsanlarda okuma alışkanlığının oluşması için, kitaba yatkınlığın sağlanması, teknolojik araçlara ayrılan zamanla okumaya ayrılan zamanın dengelenmesi ve okuma eylemini gerçekleştirmek için de her türlü araca, kuruma ve yayınlara ulaşılabilmesi gerekmektedir. Ne var ki, düzenli okuyan 16-21 yaş arasındaki gençlerin 1978'deki okuma oranları % 75'ten 1983'te % 63'e gerilemiştir (Book Industry Study Group, 1984). Çeşitli araştırmalarda da, kitap okuyanların sayısı 1965'te % 27, 1980'de % 5,7, 1990'da % 2,5, 1997'de % 3,5 olarak belirlenmiştir (Özen, 1998, s.23-30).

Nitekim üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırmalar (Sağlamtuğ, 1990, s.13-20; Dökmen, 1994, s.59-95; Yıldız, 2000, s.1-120; Odabaş, 2003, s.3-4; Bınarbaşı, 2006; s.1-64; Kurulgan ve Çekerol, 2008, s.237-258; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, s.431-465; Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009, s.22-51) gençlerin okuma alışkanlıklarının oldukça yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Öğretmen adayları üzerinde yapılan araştırmalarda (Esgin ve Karadağ, 2000, s.19-23; Semerci, 2002, s.36-43; Balcı, 2003; s.158 Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003, s.149-157; Filiz, 2004, s.231-242; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2006, s.1-23; Aydın Yılmaz, 2006, s.1-6; Ersoy, 2007, s.179-184; Kolaç, 2007, s.212; Sağlam, Suna ve Çengelci, 2007, s.325-328; Saracaloğlu Karasakaloğlu ve Yenice, 2007, s.382-388; Yalınkılıç, 2007, s.225-240; Erişkon Cangil, 2008, s.293-313; Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008, s.117-136; Sağlam, Suna ve Çengelci, 2008, s.8-21; Mavi ve Çetin, 2009, s.1-10; Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010, s.1-23) da öğrencilerin okuma ilgi ve alışkanlıklarının yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özellikle, öğretmen adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının niteliğinin, çocuk ve gençlere örnek olabilmeleri açısından kritik bir önem taşıdığı (Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003, s.150) dikkate değerdir. Örnek bireyler olma yolundaki öğretmen adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması alana katkı

sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, okuma-yazma ve Türkçe öğretimini gerçekleştirecek olan sınıf öğretmeni adaylarının öncelikle kendilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının belirlenmesi, söz konusu özelliklerinin geliştirilebilmesi ve buna ilişkin önerilerin ortaya konulabilmesi açısından gerekli görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının belirlenerek karşılaştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1. Sınıf öğretmeni adaylarının, okuma ilgi puanları; üniversitelere, öğretim türüne, cinsiyete, yaş gruplarına, sosyo-ekonomik düzey algısına, aile gelir düzeyine, bölüm tercih sırasına ve okudukları bölümden memnun olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

2. Sınıf öğretmeni adaylarının, okuma alışkanlıkları ile ilgili özellikleri üniversitelere, öğretim türüne, cinsiyete, yaş gruplarına, sosyo-ekonomik düzeye, aile gelir düzeyine, bölüm tercih sırasına ve okudukları bölümden memnun olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

3. Sınıf öğretmeni adaylarının, okuma ilgileri ile yaşları, ayda okudukları kitap ve dergi sayısı, sahip oldukları kitap sayısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada; sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıkları çeşitli değişkenler açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Bu yönüyle çalışma ilişkisel tarama modelinde hazırlanmış betimsel nitelikte bir çalışmadır (Karasar, 2000, s.81).

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, Eğitim Fakültelerinin İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalının 4. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma evreni olarak ise, Adnan Menderes ve Uludağ Üniversitelerinin Eğitim Fakültelerinin 4. Sınıflarında öğrenim görmekte olan sınıf öğretmenliği öğrencileri seçilmiştir.

Araştırma örneklemini, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalı 4. sınıfta okuyan birinci öğretim (n= 177) ve ikinci öğretim (n=53) olmak üzere toplam 230 öğrenci ve Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalı 4. sınıfta öğrenim gören birinci öğretim (n=152) ve ikinci öğretim (n=83) öğrencileri olmak üzere toplam 235 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde yer almakta olan 465 öğrenci, çalışma evreninin tamamını temsil etmektedir. Öğretmen adaylarının % 68'i (n=316) kız ve % 32'si (n=149) de erkektir. Öğrencilerin yaş ortalaması $21,70 \pm 1,33$ 'dür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Dökmen (1994) tarafından geliştirilen "Okuma İlgisi Ölçeği ve Okuma Alışkanlığı Yetişkinler Formu Anketi" ile 10 sorudan oluşan "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır.

Okuma İlgisi Ölçeği:

Araştırmada katılımcıların okuma ilgisi Dökmen (1990) tarafından geliştirilen araç ile ölçülmüştür. 20 maddeden oluşan 5'li Likert tipi ölçeğin iki hafta arayla iki defa uygulanmasından elde edilen puanlar arasındaki korelasyon test- tekrar test güvenilirliği $r=.78$ olarak bulunmuştur.

Ölçeğin bazı maddeleri, deneklerin “evet” deme eğilimlerini dengelemek için negatif olarak yazılmıştır; diğer maddeler ise pozitifdir. Ölçeğin denemelik formu 21 maddeden oluşmaktayken, madde toplam korelasyonlarının belirlenmesi sonucunda, korelasyonu anlamlı çıkmayan bir madde ölçekten çıkarılmıştır. Bir katılımcının ölçeğin tüm maddelerinden aldığı puanların toplamı, o bireyin okuma ilgisi ölçeğinden aldığı toplam puandır. Katılımcıların Okuma İlgisi Ölçeğinden en az 20, en çok 100 puan alınabilir.

Ölçeğin geçerlilik düzeyini belirlemek için de 64 üniversite öğrencisinin o yıl ki başarı notları ile Okuma İlgisi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyona bakılmıştır. Bu korelasyon $.54$ 'tür (Dökmen, 1990).

Okuma Alışkanlığı Anketi:

Dökmen (1990) tarafından geliştirilen Okuma Alışkanlığı Yetişkinler Formu Anketi (OAA-Y), 17 maddeden oluşan bir ölçme aracıdır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgulara ilişkin yüzde dökümleri alınmış, aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler hesaplanmıştır. Alt problemler doğrultusunda verilere uygun istatistiksel işlemler yapılmıştır. Buna göre, örneklemin normal dağılım gösterdiği durumlarda χ^2 (ki-kare testi) testi, t-testi, varyans analizi ve Dunnett's C testleri uygulanmıştır. Örneklemin normal dağılım göstermediği durumlarda ise, Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Ayrıca korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Araştırmada SPSS 12 istatistik paket programı kullanılmış olup, anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Öğretmen Adaylarının Okuma İlgisi Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi puanları; üniversitelere, öğretim türüne ve cinsiyete göre t-testi ile çözümlenmiş ve bu bulgulara Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının üniversitelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Bu durum, Uludağ Üniversitesi lehinedir. Buna göre, Uludağ Üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin okuma ilgisi puanları daha yüksektir. Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu (2006, s.8) tarafından Dokuz Eylül ve Adnan Menderes Üniversitelerinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen araştırmada ise her iki üniversite öğrencilerinin okuma ilgi puanlarının benzer nitelikte olduğu saptanmıştır. Bu durum, örneklem grubunun farklı olmasından kaynaklanabilir.

Tablo 1. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgisi Puanlarının Üniversite, Öğretim Türü ve Cinsiyete İlişkin t- testi Sonuçları

Üniversiteler	N	x	Ss	Sd	t	p
Uludağ	235	61,2723	12,0972	463	5,066	.000*
Adnan Menderes	230	55,7348	11,4557			
Öğretim Türü	N	x	Ss	sd	t	p
Birinci öğretim	329	57,6535	12,1314	258,93	-2,484	.014*
İkinci Öğretim	136	60,6618	11,7751			
Cinsiyet	N	x	Ss	sd	t	p
Kız	316	60,6930	11,6601	288,15	5,786	.000*
Erkek	149	53,9530	11,7504			

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının okuma ilgisi toplam puanları öğretim türü açısından incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı ($t = -2,191$, $p = .029$) görülmektedir. Bu durum ikinci öğretim öğrencileri lehinedir. Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.386) ile Aslantürk ve Saracaloğlu (2010, s.9) tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerin okuma ilgi ve alışkanlıklarında öğretim türü açısından anlamlı bir değişim olmadığı ortaya konulmuştur. Söz konusu araştırma sonuçları, eldeki araştırma bulguları ile çelişkili bulunmuştur. Bu durum, ikinci öğretim öğrencilerinin gündüz saatlerinde daha fazla zamanları olması nedeniyle kütüphaneden daha fazla yararlandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının okuma ilgisi puanları cinsiyet açısından irdelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı belirlenmiştir. Bu durum kız öğrenciler lehinedir. Başka bir anlatımla, kızların okuma ilgisi erkek öğrencilerden daha yüksektir. Çeşitli araştırma sonuçlarında (Aral ve Aktaş, 1997, s.101; Hall ve Coles, 1999, s.77; Coles ve Hall, 2002, s.102-103; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003, s.151-155; Gönen, Öncü ve Işıtan, 2004, s. 1-14; Gömleksiz, 2005, s.8-18; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2006, s.8-9; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007, s.386; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, s.446-447; Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010, s.8) da kızların okuma ilgilerinin erkek öğrencilerden daha yüksek düzeyde olduğu ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, eldeki çalışma bulgusu ile söz konusu araştırma bulgularının örtüştüğü söylenebilir.

Örnekleme grubunun normal dağılım göstermemesi nedeniyle sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi puanları, yaş gruplarına ve aile gelir düzeyine göre Kruskal Wallis H testi ile çözümlenmiş ve bu bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Katılımcıların okuma ilgi puanları, yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır [$\chi^2(sd=2, n=465)=.443$, $p > .05$]. Nitekim Tipaldi (2002), Coles ve Hall (2002, s.102-103), Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu (2006, s.8-10), Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.386) ile Aslantürk ve Saracaloğlu (2010, s.9) tarafından yapılan araştırma sonuçları da benzer niteliktedir. Bu bağlamda, sınıf öğretmenlerinin okuma ilgilerinin yaş değişkeninden bağımsız olduğu

söylenbilir. Bunun yanı sıra bazı araştırmalarda (Yılmaz 1995, s.329; Lehr, 2005, Gönen, Öncü ve Işıtan, 2004, s.1-14) okuma ilgi ve alışkanlığının yaşa göre farklılaştığı saptanmıştır. Eldeki araştırma bulgusu ile çelişkili görünen bu durum, sözü edilen araştırmalarda farklı örneklem grupları ile çalışılmış olmasından kaynaklanabilir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi Puanlarının Yaş Gruplarına ve Gelir Durumuna İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yaş Grupları	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
19-20 yaş	47	224,57	2	,443	.801	-
21-22 yaş	329	235,61				
23 yaş ve+	89	227,80				
Aile Gelir Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Alt	130	212,88	2	13,306	.001*	Alt-Üst Orta-Üst
Orta	292	232,23				
Üst	43	299,00				

Sınıf öğretmeni adaylarının aile gelir düzeyleri alt, orta ve üst olmak üzere üç grup halinde sınıflandırılmış ve verilere Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Tablo 2'de de görüldüğü gibi, analiz sonuçları okuma ilgi puanlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2(sd=2, n=465)=13.306, p<.05$]. Gruplararası gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi uygulanmış ve gruplar ikişer ikişer karşılaştırılmıştır. Buna göre, aileleri üst gelir düzeyine sahip öğrencilerin okuma ilgileri orta ve alt gelire sahip olanlardan daha yüksektir. Bu bulgu, Dökmen (1994) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucu ile paraleldir. Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin (2003, s.151) ile Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.386) tarafından yapılan çalışmalarda da, istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, ekonomik açıdan ortaüstü/üst düzeydeki katılımcıların puanları daha yüksek bulunmuştur. Bu durumda, ilgili araştırmaların birbirini desteklediği söylenebilir.

Öğretmen Adaylarının okuma ilgisi puanları sosyo-ekonomik düzey algısına, bölüm tercih sırasına ve okudukları bölümden memnun olma durumuna göre tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiş ve bu bulgulara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi puanları, Tablo 3'te de görüldüğü üzere, sosyo-ekonomik düzey algısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($F(sd=2, n=465)=6.123, p<.05$). Farklılığı yaratan grupları belirleyebilmek amacıyla, verilerin homojen olmaması nedeniyle, Dunnett's C testi uygulanmıştır. Buna göre, üst sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların okuma ilgisi puanları orta ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerden daha yüksektir. Bu bulgu, Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.386) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulgusuyla desteklenmektedir. Ayrıca Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin (2003, s.151)'in yaptıkları çalışmada da üst

SED'deki öğrencilerin okuma ilgisi puanları istatistik açıdan anlamlı olmamakla birlikte, daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca bu durum, aile gelirine ilişkin bulgu ile de tutarlıdır. Ancak Dökmen (1994, s.407-408) tarafından yapılan çalışmadaki alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin okuma ilgisi puanlarının, üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin okuma ilgisi puanlarının daha yüksek olduğu yönündeki bulgusu, eldeki araştırma bulgusuyla çelişkili bulunmuştur. Bu durum, farklı örneklem gruplarıyla çalışılmış olmasından kaynaklanabilir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgisi Puanlarının Bölüm Tercih Sırasına ve Okudukları Bölümden Memnun Olma Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sosyo-ekonomik Düzey Algısı	N	x	Ss	sd	F	p
Üst	132	61,6061	11,6499	2	6,123	,002*
Orta	151	57,5232	11,7051			
Alt	182	57,1429	12,3883			
Bölüm Tercih Sırası	N	x	Ss	sd	t	p
1.-5. Sırada	193	57,6425	11,9600	2	4,550	,011*
6.-10.sırada	133	57,1579	12,0477			
11. ve – sırada	139	61,5333	12,0165			
Bölümden Memnun Olma Durumu	N	x	Ss	sd	t	p
Evet	243	60,0206	11,5208	2	4,097	,017*
Kısmen	130	57,3308	12,9431			
Hayır	92	56,3043	11,9281			

Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgisi puanlarının okudukları bölümü tercih sıralarına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiş ve istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır [F(sd=2, n=465)=4.550, p<.05]. Buna göre, katılımcıların bölüm tercih sırası düştükçe, okuma ilgisi puanları yükselmektedir. Farklılaşmayı yaratan grupları belirlemek amacıyla Dunnett's C testi uygulanmış ve farklılaşma, bölümünü 11 ve daha alt sıralarda tercih edenler lehine bulunmuştur. Buna göre, bölümünü daha alt sırada tercih eden öğrencilerin okuma ilgisi daha fazladır. Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.386) ile Aslantürk ve Saracaloğlu (2010, s.8-9) tarafından yapılan çalışmalarda da istatistiksel açıdan anlamlı olmamakla birlikte, bölümünü 11 ve daha alt sırada seçenlerin okuma ilgisi görece olarak daha yüksek bulunmuştur. Buna göre, söz konusu araştırmaların birbirlerini görece olarak destekledikleri düşünülebilir.

Öğrencilerin okuma ilgisi puanları okudukları bölümden memnun olup olmama açısından da irdelenmiştir. Tablo 3'te de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının okuma

ilgi puanları, okudukları bölümden memnun olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre, bölümünden memnun olan öğrencilerin okuma ilgileri daha yüksektir. Dunnett's C testi sonucuna göre bu fark, bölümünden memnun olan öğrencilerle olmayanlar arasındadır. Aslantürk ve Saracaloğlu (2010, s.8-9) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise, okuduğu bölümden memnun olan öğrencilerin okuma ilgisi puanları daha yüksek olmakla birlikte, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu durumda, ilgili araştırmanın eldeki çalışmayı görece olarak desteklediği ifade edilebilir.

Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgisinin “orta” düzeyde olduğu söylenebilir. Bu vargı, Dökmen (1990, s.395-417), Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin (2003, s.149-155), Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu (2006, s.8-12), Sağlam, Suna ve Çengelci (2007, s.326-328), Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.382-387) ile Aslantürk ve Saracaloğlu (2010, s.9-10) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile desteklenmektedir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlıkları ile İlgili Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıkları ile ilgili özellikleri öncelikle okunan materyal türleri ve sıklığı açısından frekans ve yüzde dökümleri alınarak tablolatırılmış ve çeşitli değişkenler açısından χ^2 testi ile analiz edilmiştir. Öğrencilerin okudukları materyal türlerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okudukları Materyal Türlerinin ve Sıklığının Karşılaştırılması

Tür	Hiç		Çok az		Oldukça		Çok Fazla	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Gazete	7	1,5	79	17,0	246	52,9	133	28,6
Mizah Dergileri	158	34,0	216	46,5	80	17,2	11	2,4
Bilim Teknik Dergisi	93	20,0	261	56,1	101	21,7	10	2,2
Çeşitli Dergiler	32	6,9	158	34,0	211	45,4	64	13,8
Sanat Kitapları	30	6,5	116	24,9	193	41,5	126	27,1
Kültür Kitapları	81	17,4	193	41,5	150	32,3	41	8,8
Bilimsel Kitaplar	93	20,0	253	54,4	95	20,4	24	5,2

Tablo 4'teki bulgular incelendiğinde, öğretmen adaylarının en çok okudukları materyaller sırasıyla gazete, sanat kitapları (roman, hikâye, vb.), çeşitli dergiler, kültür kitapları (deneme, vb.), bilimsel kitaplar, bilim teknik ve mizah dergileri şeklinde sıralanmaktadır. Russikoff ve Pilgreen (1994, s.122-124), Sheorey ve Mokhtari (1994, s.157-164), Esgin ve Karadağ (2000, s.21), Semerci (2002, s.40), Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin (2003, s.153), Gönen, Öncü ve Işıtan (2005, s.12), Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu (2006, s.10-11), Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.386), Erişkon Cangil (2008, s.302-303) ile Aslantürk ve Saracaloğlu (2010, s.13-14) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Ancak sınıf öğretmeni adaylarının en az okumayı tercih ettikleri türlerin “bilim teknik dergileri, bilimsel kitaplar ve kültür kitapları” olduğu saptanmıştır. Bu durum, geleceğin öğretmenlerinin araştırma, sorgulama ve düşünme becerilerini geliştirmelerinde oldukça katkı sağlayacak nitelikteki bilim ve kültür alanındaki kitapları yeterince okumadıklarını göstermesi açısından oldukça düşündürücü bir bulgudur. Benzer bulgu Aslantürk ve Saracaloğlu (2010, s.15) tarafından yapılan çalışmada da elde edilmiştir.

Okunan materyal türleri ve sıklığı üniversitelere göre incelendiğinde, gazete [$\chi^2(sd=3, n=465)=7.29, p<.06$]; mizah [$\chi^2(sd=3, n=465)=7.75, p<.05$]; bilim teknik dergisi [$\chi^2(sd=3, n=465)=6.32, p<.09$]; çeşitli dergiler [$\chi^2(sd=3, n=465)=1.51, p<.67$]; kültür kitapları [$\chi^2(sd=3, n=465)=6.28, p<.098$] ve bilimsel kitaplar [$\chi^2(sd=3, n=465)=1.89, p<.59$] okuma durumu değişmezken, sanat kitaplarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır [$\chi^2(sd=3, n=465)=12.86, p<.005$]. Genel olarak, her iki üniversitedeki öğrencilerin sanat kitabı (roman, hikaye) okudukları ancak Uludağ Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin daha yüksek oranda (%37.6) sanat kitapları okudukları söylenebilir. Bu durum, Uludağ Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin Yazılı Anlatım, Sözlü Anlatım ve Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı gibi okuma becerilerinin geliştirilmesine dönük derslerde, daha fazla roman ve hikâye türünde kitaplar okudukları şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuçlar, Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.387) tarafından yapılan okunan materyal türlerinin üniversitelere göre fark olmadığı yönündeki araştırma bulgusuyla çelişmektedir. Bu durum, farklı örneklem grupları ile çalışılmış olmasından kaynaklanabilir.

Öğretim türüne göre gazetelerde [$\chi^2(sd=3, n=465)=6.92, p<.07$], mizah dergilerinde [$\chi^2(sd=3, n=465)=1.43, p<.69$], çeşitli dergilerde [$\chi^2(sd=3, n=465)=1.49,51, p<.68$], kültür kitaplarında [$\chi^2(sd=3, n=465)=4.36, p<.22$] ve bilimsel kitaplarda [$\chi^2(sd=3, n=465)=4.36, p<.22$] okuma durumunun anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı; buna karşın bilim teknik dergilerinde [$\chi^2(sd=3, n=465)=18.22, p<.000$] ve sanat kitaplarında [$\chi^2(sd=3, n=465)=7.97, p<.04$] okuma durumunun öğrenim türüne göre farklılaştığı görülmektedir. Buna göre birinci öğretimde öğrenim gören öğrenciler daha az bilim teknik dergisi okumaktadır. Öğrencilerin sanat kitabı okuma oranları da öğretim türlerine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Birinci öğretim öğrencileri ikinci öğretime göre daha çok sanat kitabı okumaktadırlar. Bu bulgular Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.387) tarafından yapılan öğretmen adaylarının okuduğu materyal türlerinin öğretim türüne göre değişmediği yönündeki çalışma bulguları ile çelişmektedir. Bu durum, farklı araştırma grupları ile çalışılmış olmasının bir sonucu olabilir.

Cinsiyete göre gazete [$\chi^2(sd=3, n=465)=6.05, p<.109$] ve bilim teknik dergisi [$\chi^2(sd=3, n=465)=1.76, p<.62$] okumanın anlamlı bir değişim oluşturmadığı ancak okunan diğer materyal türleri ve sıklığının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Buna göre, öğrencilerin mizah dergisi okuma oranları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2(sd=3, n=465)=8.57, p<.036$]. Kız öğrencilerin % 23.9'u hiç mizah dergisi okumadıklarını ifade ederlerken, erkek öğrencilerde bu oran % 10'dur. Öğrencilerin çeşitli dergi okuma oranları cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır [$\chi^2(sd=3, n=465)=9.80, p<.02$]. Buna göre, çeşitli konulara ilişkin dergiler kız öğrenciler tarafından erkek öğrencilere göre daha fazla oranda okunmaktadır. Kız öğrencilerin sanat kitabı okuma [$\chi^2(sd=3, n=465)=55.85,$

$p<.000$] oranları erkek öğrencilerden daha yüksektir. Öğrencilerin kültür kitabı okuma oranları da cinsiyete göre anlamlı olarak farklılık göstermektedir [$\chi^2(sd=3, n=465)=21.86, p<.000$]. Kız öğrenciler arasında kültür kitabı okumayanların sayısı fazla olmakla birlikte kızların kültür kitabı okuma oranları erkek öğrencilerden daha yüksektir. Bilimsel kitaplar açısından ise [$\chi^2(sd=3, n=465)=7.83, p<.049$] erkek öğrencilerin (%31,5) kızlardan daha fazla bilimsel kitap okudukları anlaşılmaktadır. Bu sonuç, çeşitli araştırma bulguları (Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003; Gömleksiz, 2005; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2006, s.9; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007, s.387) ile birbirini desteklemektedir.

Yaş gruplarına göre gazete [$\chi^2(sd=6, n=465)=4.92, p<.554$]; bilim teknik dergisi [$\chi^2(sd=6, n=465)=7.71, p<.26$] ve kültür kitaplarında [$\chi^2(sd=3, n=465)=11.48, p<.075$] okuma durumu anlamlı bir fark göstermezken, mizah dergisi [$\chi^2(sd=6, n=465)=28.38, p<.000$], çeşitli dergiler [$\chi^2(sd=6, n=465)=17.93, p<.006$], sanat kitabı [$\chi^2(sd=3, n=465)=16.76, p<.010$] ve bilimsel kitaplarda [$\chi^2(sd=6, n=465)=39.04, p<.000$] okuma durumunun değiştiği saptanmıştır. Buna göre, öğrenciler arasında en düşük oranda mizah dergisi okuyanlar 21-22 yaş arasındakilerdir (%82.7). Öğrencilerin sanat kitabı okuma oranları yaş grupları açısından anlamlı olarak farklılık göstermektedir [$\chi^2(sd=3, n=465)=16.76, p<.010$]. Öğrenciler arasında en çok sanat kitabı okuyanlar 21-22 yaş grubu ve en düşük oranda okuyanlar ise 19-20 yaş grubunda olan katılımcılardır. Ayrıca öğretmen adaylarının genel olarak bilimsel kitap okumadığı saptanmıştır. Öğrenciler arasında bilimsel kitapları en düşük oranda okuyanlar 21-22 yaş arasındakilerdir (%56, N=260). Bu bulgu bazı araştırma sonuçları (Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2006, s. 9; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007, s.387) ile de örtüşmektedir.

Sosyo-ekonomik düzeye göre bilim teknik dergisi [$\chi^2(sd=6, n=465)=4.38, p<.62$]; çeşitli dergiler [$\chi^2(sd=6, n=465)=5.55, p<.47$]; sanat kitapları [$\chi^2(sd=6, n=465)=6.65, p<.35$]; kültür kitapları [$\chi^2(sd=6, n=465)=7.02, p<.319$] ve bilimsel kitaplar [$\chi^2(sd=6, n=465)=7.612, p<.267$] okuma durumu anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Buna karşın katılımcıların gazete [$\chi^2(sd=6, n=465)=14.21, p<.02$] ve mizah dergisi [$\chi^2(sd=6, n=465)=16.40, p<.01$] okuma oranları ise sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılık göstermektedir. Sosyo-ekonomik açıdan alt düzey algısına sahip öğrencilerin gazete okuma oranları (%38,2) diğer gruplardan daha fazladır. Aynı şekilde en düşük oranda mizah dergisi okuyanlar da alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan (%76.9) öğrencilerdir. Bu bulgu Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.387) tarafından yapılan çalışma ile çelişmektedir. Bu durum, farklı gruplar üzerinde çalışılmış olması ile açıklanabilir.

Aile gelir düzeyine göre gazete [$\chi^2(sd=6, n=465)=8.21, p<.22$]; mizah dergileri [$\chi^2(sd=6, n=465)=11.78, p<.06$]; bilim teknik dergisi [$\chi^2(sd=6, n=465)=9.00, p<.173$]; çeşitli dergiler [$\chi^2(sd=6, n=465)=5.84, p<.43$]; sanat kitapları [$\chi^2(sd=6, n=465)=7.59, p<.26$]; kültür kitapları [$\chi^2(sd=6, n=465)=5.63, p<.46$] ve bilimsel kitaplar [$\chi^2(sd=6, n=465)=7.55, p<.27$] okuma durumu anlamlı bir değişim göstermemektedir. Bu durumda, sınıf öğretmeni adaylarının okudukları materyallerin benzer nitelikte ve gelir düzeyi değişkeninden bağımsız olduğu ifade edilebilir. Bu bulgu Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.387) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucu ile paralel bulunmuştur.

Bölüm tercih sırasına göre gazete [$\chi^2(sd=6, n=465)=11.96, p<.06$]; bilim teknik dergisi [$\chi^2(sd=6, n=465)=7.575, p<.27$]; çeşitli dergiler [$\chi^2(sd=6, n=465)=9.015, p<.17$]; sanat kitapları [$\chi^2(sd=6, n=465)=10.60, p<.10$] ve bilimsel kitaplarda [$\chi^2(sd=6, n=465)=12,180, p>.058$] okuma durumu anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Buna karşın katılımcıların mizah dergisi okuma oranları bölüm tercih sırasına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır [$\chi^2(sd=6, n=465)=19.46, p<.01$]. Bölümünü 11 ve daha alt sıralarda tercih edenlerin %35.3'ü hiç mizah dergisi okumadıklarını ifade etmişlerdir. Aynı şekilde katılımcıların kültür kitabı okuma oranları bölüm tercih sırasına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(sd=6, n=465)=23.80, p<.001$]. Bölümünü 11 ve daha alt sıralarda tercih edenler hiç kültür kitabı okumadıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgu bazı araştırma bulguları (Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2006, s. 9; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007, s.387) ile benzer niteliktedir.

Okuduğu bölümden memnun olma durumuna göre gazete [$\chi^2(sd=6, n=465)=2.52, p<.86$], mizah dergisi [$\chi^2(sd=6, n=465)=6.80, p<.340$]; bilim teknik dergisi [$\chi^2(sd=6, n=465)=10.52, p<.10$] ve kültür kitapları [$\chi^2(sd=6, n=465)=7.33, p<.29$] okuma durumları anlamlı bir değişim oluşturmamaktadır. Buna karşın öğrencilerin çeşitli konulara ilişkin dergi okuma oranları okuduğu bölümden memnun olma durumuna göre anlamlı olarak farklıdır [$\chi^2(sd=6, n=465)=14.16, p<.02$]. Bölümünden memnun olan öğrencilerin % 30.1'i farklı konulara ilişkin dergi okuduklarını belirtmişlerdir. Buradan hareketle öğrencilerin okuduğu bölümden memnun olmalarının çeşitli dergiler okuma ile ilişkili olduğu söylenebilir. Katılımcıların sanat kitabı okuma oranları okudukları bölümden memnun olma durumu açısından da anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2(sd=6, n=465)=24.06, p<.001$]. Buna göre, bölümünden memnun olan katılımcıların % 74.4'ü sanat kitabı okuduklarını belirtmişlerdir. Buna göre, okunan bölümden memnun olmanın sanat kitabı okuma ile bağlantılı olduğu ifade edilebilir. Katılımcıların bilimsel kitap okuma oranları okuduğu bölümden memnun olma durumu açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır [$\chi^2(sd=6, n=465)=18.12, p<.006$]. Öğrencilerin genel olarak düşük oranlarda bilimsel kitap okudukları söylenebilir. Bölümünden memnun olan öğrencilerin % 26.7'si bilimsel kitap okuduklarını belirtirken, yine bölümünden memnun olan öğrenciler arasında bilimsel kitap okumama oranı %17.3'tür. Bölümünden memnun ya da kısmen memnun olan öğrencilerin bilimsel kitap okuma oranları, memnun olmayanlardan daha yüksektir.

Öğretmen adaylarının ayda okudukları kitap ve dergi sayıları incelenmiş ve söz konusu sayılara ilişkin dağılım Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ayda Okudukları Kitap ve Dergi Sayısının Dağılımı

Kitap / Dergi Sayısı	Hiç		Bir		İki		Üç		Dört ve +	
	n	%	n	%	n	%	N	%	n	%
Kitap	60	12,9	175	37,6	117	25,2	79	17,0	34	7,3
Dergi	111	23,9	121	26,0	85	18,3	72	15,5	76	16,3

Tablo 5'e göre katılımcıların % 12,9'u (n=60) "hiç" kitap okumadığını ifade ederken, % 37,6'sı (n=175) ayda bir, % 25,2'si (n=117) ayda iki kitap, % 17,0'si (n=79) ayda üç kitap ve % 7,3'ü (n=34) ayda dört ve üzerinde kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, çeşitli araştırma sonuçlarıyla (Esgin ve Karadağ, 2000; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003; Bostancı, 2004, Akt. Şahiner, 2005, s.65; Gönen, Öncü ve Işıtan, 2005, s.4; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2006, s.12; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007, s.387; Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009, s.22-49) benzer nitelikte olmakla birlikte, eldeki araştırmada öğrencilerin söz konusu çalışmalarındaki katılımcılardan daha fazla okuduğu ortaya konulmaktadır.

Bu durum, üniversitelere [$\chi^2(sd=4, n=465)=7.24, p=.124$], öğretim türüne [$\chi^2(sd=4, n=465)=6.68, p=.154$], yaş gruplarına [$\chi^2(sd=8, n=465)=10.36, p=.240$], sosyo-ekonomik düzey algısına [$\chi^2(sd=8, n=465)=7.64, p=.469$], aile gelirine [$\chi^2(sd=8, n=465)=7.59, p=.475$], bölüm tercih sırasına [$\chi^2(sd=8, n=465)=10.29, p=.247$] ve bölümden memnun olma durumuna [$\chi^2(sd=8, n=465)=9.40, p=.310$] göre değişmezken, cinsiyete [$\chi^2(sd=4, n=465)=37.73, p<.000$] göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre kız öğrencilerin yarıdan fazlası (% 54.7) 2 ve daha fazla kitap okurken, erkeklerin üçte ikiye yakın bir bölümü de (%61.8) 1 ve daha az kitap okumaktadırlar. Bu durumda, kız öğrencilerin daha fazla kitap okudukları ifade edilebilir. Bu sonuç, Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.387), Gönen, Öncü ve Işıtan (2005, s.4) tarafından yapılan araştırma bulgusu ile örtüşmektedir.

Üniversiteli gençler üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada (Esgin ve Karadağ, 2000) katılımcıların %92'sinin yeterince okumadıkları, bir başka çalışmada (Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009, s.22-49) da öğrencilerin %72'sinin hiç okumadığı ya da az okuduğu saptanmıştır. Bostancı (2004, s.31; Akt: Şahiner, 2005, s.65) tarafından Türkiye genelinde gerçekleştirilen bir araştırmada ise, sık sık kitap okuyanların oranı %34, ara sıra okuyanların % 63 ve hiç okumayanların % 2,7 düzeyinde olduğu ortaya konulmuştur (Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010, s.16). Eldeki araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının sözü edilen çalışmadaki katılımcılardan daha fazla okuduğu söylenebilir.

Dergi okuma oranlarının dağılımları irdelendiğinde, katılımcıların % 23,9'unun (n=111) herhangi bir dergi okumadıkları anlaşılmaktadır. Katılımcıların sırasıyla % 26'sı (n=121) ayda bir, % 18,3'ü (n=85) iki, % 15,5'i (n=72) ayda üç ve % 16,3'ü (n=76) de dört ve daha fazla dergi okumaktadırlar.

Bu durum, üniversitelere [$\chi^2(sd=4, n=465)=1.63, p=.802$], öğretim türüne [$\chi^2(sd=4, n=465)=2.65, p=.617$], cinsiyete [$\chi^2(sd=4, n=465)=3.10, p=.541$], sosyo-ekonomik düzey algısına [$\chi^2(sd=8, n=465)=11.33, p=.184$], aile gelirine [$\chi^2(sd=8, n=465)=9.68, p=.288$], bölüm tercih sırasına [$\chi^2(sd=8, n=465)=14.55, p=.068$] ve bölümden memnun olma durumuna [$\chi^2(sd=8, n=465)=9.75, p=.283$] göre değişmezken, yaş gruplarına [$\chi^2(sd=8, n=465)=22.46, p=.004$] göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre 21-22 yaş grubu öğrencilerinin yarıya yakını (% 48.3) 2 ve daha fazla dergi okurken, 19-20 yaş grubunun yarıdan fazlası da (%55) 1 ve daha az dergi okumaktadırlar.

Sınıf öğretmeni adaylarının ayda ortalama 2 kitap ve 2,4 dergi okuduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu (2006, s.19), Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.387) ile Aslantürk ve Saracaloğlu (2010, s.17) tarafından yapılan araştırma bulguları ile birbirine paralel bulunmuştur. Çeşitli araştırmalarda ise (Dökmen, 1990, s.409; 1994, s.68; Sağlamtunç, 1990, s.20; Esgin ve

Karadağ, 2000; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003; Filiz, 2004, s.238) öğrencilerin ayda yaklaşık 2,2 ile 5,7 adet kitap okudukları belirlenmiştir. Eldeki araştırmada öğrencilerin ayda okuyabildikleri 2,0 düzeyindeki ortalama kitap sayısının, söz konusu araştırmalardaki ortalamalardan oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte uluslararası ortalamalar dikkate alındığında katılımcıların “çok okuyan okur” (Yılmaz, 2004, s. 116) grubuna girdikleri söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının yeterince kitap okuyabilme durumu incelendiğinde, katılımcıların % 63,2’sinin (n=294) yeterince kitap okuyabilme durumlarını “yetersiz” bulduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin 27,7’si (n=129) okuma düzeylerini “kısmen” yeterli bulduklarını belirtirken, yalnızca % 9’u (n=42) yeterince kitap okuyabildiğini ifade etmektedir. Bu sonuç; öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen çeşitli araştırma bulguları (Dökmen, 1990, s.68-69; Esgin ve Karadağ, 2000, s.20; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003, s.152-155; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2006, s.11; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007, s.385-388; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, s.459; Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009, s.22-49) ile benzer niteliktedir. McNinch ve Steelman (1990) tarafından yapılan araştırmada da, öğretmen adaylarının (n=48) kendilerini *seyrek okuyan bireyler* olarak nitelendirdikleri belirlenmiştir.

Katılımcıların yeterince kitap okuyabilme durumları; üniversitelere [χ^2 (sd=2, n=465)=10.00, p=.007], sosyo-ekonomik düzey algısına [χ^2 (sd=4, n=465)=16.71, p=.002], bölüm tercih sırasına [χ^2 (sd=4, n=465)=11.15, p=.025] ve bölümden memnun olma durumuna [χ^2 (sd=8, n=465)=10.90, p=.028] göre farklılaşmaktadır. Buna karşın öğretim türüne [χ^2 (sd=2, n=465)=1.75 p=.416], cinsiyete [χ^2 (sd=2, n=465)=4.68, p=.096], yaş gruplarına [χ^2 (sd=4, n=465)=2.69, p=.610] ve aile gelirine [χ^2 (sd=4, n=465)=4.67, p=.323] göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Öğretmen adaylarından Uludağ Üniversitesinde öğrenim görenler yeterince kitap okuduklarını (%73.8) ifade ederken, Adnan Menderes Üniversitesi öğrencileri yeterince kitap okumadıkları (% 51,7) yönünde görüş belirtmişlerdir. Sosyo-ekonomik düzey algısı açısından alt düzeydekilerin yeterince okumadıkları, üst sosyo-ekonomik düzeydekilerin (% 39.5) ise kısmen okudukları anlaşılmaktadır. Bölüm tercih sırası açısından ilk beş sırada olan öğrenciler yeterince okumadıklarını ifade ederken, bölümlerini 11 ve daha alt sırada tercih eden katılımcılar yeterince okuduklarını dile getirmişlerdir. Bölümünden memnun olma durumuna göre ise, bölümden memnun olanlar yeterince kitap okuduklarını belirtirken, memnun olmayan katılımcılar yeterince okumadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının yeterince kitap okuma durumu ile öğretim türü, cinsiyet, yaş grupları ve aile geliri arasında anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır.

Bu araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının üçte ikisinin yeterince kitap okumadıkları ortaya konulmuştur. Bu bulgu, çeşitli araştırma sonuçları (Olson ve Gillis, 1983, s.125-129; Dökmen, 1990, s.69; McNinch ve Steelman, 1990, s.203-205; Esgin ve Karadağ, 2000, s.21; Semerci, 2002, s.41; Balcı, 2003, s.3; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003, s.153-154; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu 2006, s.12; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice 2007; Kolaç, 2007, s.212; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, s.459-460; Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010, s.18) ile örtüşmektedir.

Öğretmen adaylarının yeterince okuyamama nedenlerine ilişkin görüşleri ise Tablo 6’de verilmiştir.

Öğretmen adaylarının yeterince kitap okuyamama sebepleri, Tablo 7’de de görüldüğü üzere, önem sırasına göre şöyle sıralanmaktadır: Kitap fiyatlarının yüksek olması, işlerden / derslerden zaman bulamama, yorgun olma, dostlarla / arkadaşlarla sohbetin daha çekici olması ve televizyon seyretmeyi tercih etme. Bu bulgular, çeşitli araştırma bulguları (Dökmen, 1990; Cumhuriyet, 1999, s.3; Esgin ve Karadağ. 2000, s.21; Semerci, 2002, s.42; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003, s.155; Gömleksiz, 2005; Odabaş, 2005; Aydın Yılmaz, 2006, s.4; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu 2006, s.21; Kolaç; 2007, s.211-213; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice 2007, s.387) ile benzer mahiyette bulunmuştur. Bu bağlamda, eldeki araştırma bulgusu ile sözü edilen araştırma bulguları birbirlerini desteklemektedir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yeterince Kitap Okuyamama Nedenlerinin Karşılaştırılması

Okuyamama Nedenleri	Hiç uygun değil		Biraz uygun		Oldukça uygun		Çok uygun	
	N	%	n	%	n	%	n	%
Zaman bulamıyorum	77	16,6	142	30,5	151	32,5	95	20,4
Yorgun oluyorum	80	17,2	152	32,7	156	33,5	77	16,6
TV seyretmeyi tercih ediyorum	176	37,8	171	36,8	93	20,0	25	5,4
Sohbet daha çekici	79	17,0	154	33,1	170	36,6	62	13,3
Kitap fiyatları çok fazla	73	15,7	95	20,4	135	29,0	162	34,8

Sınıf öğretmeni adaylarının işlerden / derslerden zaman bulamama nedeniyle yeterince kitap okuyamama durumu; cinsiyete [$\chi^2(sd=3, n=465)=4.95, p=.175$], yaş gruplarına [$\chi^2(sd=6, n=465)=5.00, p=.543$], sosyo-ekonomik düzey algısına [$\chi^2(sd=6, n=465)=9.23, p=.161$], aile gelirine [$\chi^2(sd=6, n=465)=9.71, p=.137$], bölüm tercih sırasına [$\chi^2(sd=6, n=465)=9.11, p=.167$], ve bölümünden memnun olma durumuna [$\chi^2(sd=6, n=465)=9.19, p=.163$] göre değişmezken, üniversiteler [$\chi^2(sd=3, n=465)=16.25, p=.001$] ve [$\chi^2(sd=3, n=465)=9.95, p=.019$] öğretim türü açısından farklılaşmaktadır. Buna göre, zaman yokluğu nedeniyle kitap okuyamadığını dile getiren katılımcılar Adnan Menderes Üniversitesinde öğrenim görmekte olan (%57.3) ve birinci öğretimde okuyan (%71.1) öğrencilerdir.

Öğrencilerin yorgun olma nedeniyle yeterince kitap okuyamama durumu; üniversitelere [$\chi^2(sd=3, n=465)=.616, p=.893$], öğretim türüne [$\chi^2(sd=3, n=465)=1.75, p=.626$], cinsiyete [$\chi^2(sd=3, n=465)=5.81, p=.121$], yaş gruplarına [$\chi^2(sd=6, n=465)=5.61, p=.467$], sosyo-ekonomik düzey algısına [$\chi^2(sd=6, n=465)=4.45, p=.615$], aile gelirine [$\chi^2(sd=6, n=465)=5.25, p=.511$], bölüm tercih sırasına [$\chi^2(sd=6, n=465)=7.69, p=.262$] ve bölümünden memnun olma durumuna [$\chi^2(sd=6, n=465)=5.02, p=.541$] göre anlamlı bir değişim göstermemektedir. Buna göre, sınıf öğretmeni adaylarının yorgun olma nedeniyle kitap okumama durumu benzer nitelikte olup, söz konusu değişkenlerle bağlantılı değildir. Bir araştırmada (Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007, s.387) ise, yeterince kitap okuyamama nedenlerinin yalnızca cinsiyete göre farklılaştığı ve kız

öğrenciler açısından geçerli olduğu bulunmuştur. Bu araştırma bulgusu ile çelişkili bulunan eldeki araştırmanın, diğer değişkenler açısından tutarlı olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin televizyon seyretmeyi tercih etme nedeniyle yeterince kitap okuyamama durumu; üniversitelere [$\chi^2(sd=3, n=465)=2.34, p=.505$], öğretim türüne [$\chi^2(sd=3, n=465)=4.34, p=.226$], yaş gruplarına [$\chi^2(sd=6, n=465)=6.54, p=.365$], sosyo-ekonomik düzey algısına [$\chi^2(sd=6, n=465)=5.02, p=.541$], aile gelirine [$\chi^2(sd=6, n=465)=5.76, p=.451$] ve bölümünden memnun olma durumuna [$\chi^2(sd=6, n=465)=7.29, p=.294$] göre değişmezken, cinsiyete [$\chi^2(sd=3, n=465)=8.13, p=.043$] ve bölüm tercih sırasına [$\chi^2(sd=6, n=465)=24.70, p=.000$] göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre, erkek öğrencilerin (%41.5) ve bölümünü ilk beş sırada seçen katılımcıların (%50) televizyon seyretmeyi daha çok tercih ettikleri saptanmıştır. Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007)'nin gerçekleştirdikleri araştırmada, yalnızca aile geliri açısından bir fark olduğu saptanmış olup, diğer değişkenlere göre anlamlı bir değişim olmadığı ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, söz konusu çalışma ile eldeki araştırmanın birbirini görece olarak desteklediği düşünülebilir.

Katılımcıların dostlarla / arkadaşlarla sohbetin daha çekici olması nedeniyle yeterince kitap okuyamama durumu; üniversitelere [$\chi^2(sd=3, n=465)=1.59, p=.661$], öğretim türüne [$\chi^2(sd=3, n=465)=2.05, p=.562$], sosyo-ekonomik düzey algısına [$\chi^2(sd=6, n=465)=2.26, p=.894$], aile gelirine [$\chi^2(sd=6, n=465)=7.12, p=.309$], bölüm tercih sırasına [$\chi^2(sd=6, n=465)=12.35, p=.055$] göre farklılaşmamaktadır. Buna karşın, cinsiyet [$\chi^2(sd=3, n=465)=12.62, p=.006$], yaş grupları [$\chi^2(sd=6, n=465)=16.39, p=.012$] ve bölümünden memnun olma [$\chi^2(sd=6, n=465)=23.83, p=.001$] açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre, kız öğrencilerin (%64,6), 21-22 yaş grubunda ve bölümünden memnun olan (%47,4) katılımcıların dostlarla/ arkadaşlarla sohbet etmeyi kitap okumaya yeğledikleri söylenebilir.

Kitap fiyatlarının yüksek olması nedeniyle yeterince kitap okuyamama durumu; yalnızca aile gelirine [$\chi^2(sd=6, n=465)=14.92, p=.021$] göre farklılaşmakta, buna karşın üniversiteler [$\chi^2(sd=4, n=465)=6.13, p=.105$], öğretim türü [$\chi^2(sd=3, n=465)=5.26, p=.153$], cinsiyet [$\chi^2(sd=3, n=465)=3.08, p=.379$], yaş grupları [$\chi^2(sd=6, n=465)=9.32, p=.156$], sosyo-ekonomik düzey algısı [$\chi^2(sd=6, n=465)=10.60, p=.101$], bölüm tercih sırası [$\chi^2(sd=6, n=465)=6.93, p=.327$] ve bölümünden memnun olma [$\chi^2(sd=6, n=465)=2.64, p=.851$] açısından anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Alt (%30.3) ve orta (%61.9) gelir grubuna sahip öğrenciler, kitap fiyatlarının yüksek olması yüzünden yeterince kitap okuyamadıklarını ifade etmişlerdir. Eldeki çalışma bazı araştırma sonuçları (Dökmen, 1990; Cumhuriyet, 1999) ile tutarlı bulunmuştur. Ancak bu çalışma ile Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice (2007, s.387) tarafından yapılan araştırma sonucu çelişkili görünmektedir. Şöyle ki, sözü edilen araştırmada birinci öğretim öğrencilerinin kitap fiyatlarını yüksek bulmaları nedeniyle yeterince kitap okumadıkları bulunmuştur. Bu durum, farklı örneklem grupları ile çalışılmış olmasından kaynaklanabilir.

Özetle, sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarının “yetersiz” olduğu söylenebilir. Bu sonuç çeşitli araştırma sonuçları (Tipaldi, 1999; Olson ve Gillis, 1983, s.125-129; Dökmen, 1990, s.69; McNinch ve Steelman, 1990, s.203-205; LaBonty, 1991, s.28; McCoy, vd., 1991; Andrews, 1992; Esgin ve Karadağ, 2000, s.21; Semerci, 2002, s.41; Balcı, 2003, s.3; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003, s.154; Gömleksiz, 2005, s.19; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2006, s.12; Aydın Yılmaz, 2006;

Kolaç, 2007, s.212; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice 2007, s.387-388; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, s.459-460; Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009, s.22-49; Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010, s.20) ile tutarlı bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının satın almadan okudukları kitapları hangi kaynaklardan sağladıklarına ilişkin yüzde dağılımları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kitapları Temin Ettikleri Kaynaklar

Kitapların Temini	N	%
Üniversite kütüphanesi	175	37,6
Fakülte kütüphanesi	24	5,2
Halk kütüphanesi	9	1,9
Arkadaşlar	235	50,5
Diğer	22	4,7

Tablo 7’de de görüldüğü gibi, katılımcıların % 50.5 (n=235)’i arkadaşlarından, % 37.6 (n=175)’sı üniversite kütüphanesinden, % 5.2 (n=24)’si fakülte kütüphanesinden, % 1.9 (n=9)’u halk kütüphanesinden ve % 4.7 (n=22)’si de diğer kaynaklardan temin etmektedirler. Buna göre öğretmen adaylarının yarısından fazlası okudukları kitapları öncelikle arkadaşlarından temin etmekte, daha sonra da üniversite ve fakülte kütüphanelerinden yararlanmaktadırlar. Söz konusu bulgu, Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin (2003, s.155) tarafından yapılan araştırma bulguları ile tutarlı bulunmuştur.

Sınıf öğretmeni adaylarının satın almadan okudukları kitapları sağladıkları kaynakların üniversitelere [$\chi^2(sd=4, n=465)=11.22, p=.024$] ve cinsiyete [$\chi^2(sd=4, n=465)=17.02, p=.002$] göre farklılaştığı, buna karşın öğretim türüne [$\chi^2(sd=4, n=465)=4.72, p=.317$], yaş gruplarına [$\chi^2(sd=8, n=465)=14.35, p=.073$], sosyo-ekonomik düzey algısına [$\chi^2(sd=8, n=465)=3.97, p=.859$], aile gelirine [$\chi^2(sd=8, n=465)=12.37, p=.135$], bölüm tercih sırasına [$\chi^2(sd=8, n=465)=12.34, p=.136$] ve bölümden memnun olma durumuna [$\chi^2(sd=8, n=465)=11.68, p=.166$] göre değişmediği tespit edilmiştir. Satın almadan okunan kitap temini hususu üniversiteler açısından incelendiğinde, Uludağ Üniversitesi öğrencilerinin daha çok üniversite kütüphanesinden (%58.8) yararlandıkları, Adnan Menderes Üniversitesi öğrencilerinin ise daha çok arkadaşlarından (%54.4) ödünç aldıkları anlaşılmaktadır. Cinsiyet açısından ise, kız öğrencilerin okudukları kitapları daha çok üniversite kütüphanesinden (% 39.8) ve arkadaşlarından (% 51.5) temin ettikleri saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının kütüphaneden yararlanmayı kimlerden öğrendikleri konusu da incelenmiş ve bu bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kütüphaneden Yararlanma Yollarını Öğrenme Durumu

Kütüphaneden Yararlanma	N	%
Öğretmen	98	21,1
Kütüphane Görevlisi	33	7,1
Kendi Kendine	318	68,4
Kütüphaneye gitmeyenler	16	3,4

Tablo 8 incelendiğinde, kütüphaneden yararlanmayı öğrencilerin % 68.4 (n=318)'ünün kendi kendine, %21.1 (n=98)'inin bir öğretmeninden, % 7.1 (n=33)'inin kütüphane görevlisinden öğrendiği görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %3.4 (n=16)'ünün henüz kütüphaneye gitmediği de belirlenmiştir. Meslek yaşamında öğrencilerine okuma alışkanlığını kazandırmakla yükümlü bulunan öğretmen adaylarının hiç kütüphaneye gitmemiş olması oldukça düşündürücü bir bulgudur. Buna göre, öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun kütüphaneden nasıl yararlanacağını kendi kendine öğrendiğini, %21'inin de bir öğretmeni tarafından öğretildiğini belirtmeleri, okuma alışkanlığı kazandırma konusunda eğitimciler olarak yeterli çabanın gösterilmediğini ortaya koymaktadır. Bu konuda gerek sınıf öğretmenlerinin gerekse Türkçe öğretmenlerinin daha duyarlı davranması gerektiğini düşündürmektedir. Benzer sonuç bir başka araştırmada (Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003, s. 155) da ortaya konulmuştur. Bu durumda, söz konusu araştırma bulgularının örtüştüğü söylenebilir.

Öğrencilerin kütüphaneden yararlanma yollarını öğrendiği kişiler, üniversitelere [χ^2 (sd=3, n=465)=6.53, p=.088], öğretim türüne [χ^2 (sd=4, n=465)=4.72, p=.317], sosyo-ekonomik düzey algısına [χ^2 (sd=6, n=465)=9.08, p=.169], bölüm tercih sırasına [χ^2 (sd=6, n=465)=4.09, p=.664] ve bölümden memnun olma durumuna [χ^2 (sd=6, n=465)=5.10, p=.530] göre değişmediği, buna karşın cinsiyet [χ^2 (sd=3, n=465)=10.72, p=.013], yaş grupları [χ^2 (sd=6, n=465)=14.64, p=.023] ve aile geliri [χ^2 (sd=6, n=465)=15.17, p=.019] açısından farklılaştığı tespit edilmiştir. Söz konusu farklılık; kız öğrenciler (%65,7), 21-22 yaş grubu (%69,4) ve orta gelir düzeyine (%58,4) sahip katılımcılar lehine bulunmuştur.

Özetle, öğrencilerin okuma alışkanlıklarına ilişkin özelliklerinin “yeterli” düzeyde olmadığı söylenebilir. Bu vargı, çeşitli araştırmalarla (Olson ve Gillis, 1983, s.125-129; Dökmen, 1990, s.69; McNinch ve Steelman, 1990, s.203-205; LaBonty, 1991, s.28; McCoy vd., 1991; Andrews, 1992; Esgin ve Karadağ, 2000, s.21; Semerci, 2002, s.41; Balcı, 2003, s.3; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003, s.154; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2006, s.12; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007, s.387-388; Kolaç, 2007, s.212; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, s.459-460; ve Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009, s.22-49; Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010, s.20) da desteklenmektedir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgisi Puanları ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Korelasyona İlişkin Bulgular ve Yorum

Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi puanları ile çeşitli değişkenlere ilişkin korelasyon katsayıları Tablo 9’de verilmiştir.

Tablo 9. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgisi Toplam Puanları ve Çeşitli Değişkenlere İlişkin Toplam Puanlarına İlişkin Korelasyon Katsayıları

	1	2	3	4	5
1. Okuma İlgisi Toplam					
2. Yaş	-0,013				
3. Ayda Okunan Kitap Sayısı	0,473**	-0,027			
4. Ayda Okunan Dergi Sayısı	0,129*	0,033	0,144**		
5. Sahip Olunan Kitap Sayısı	0,395**	0,117*	0,285**	0,098	

*p< 0,05, ** p< 0,01

Tablo 9’da da görüldüğü gibi, katılımcıların okuma ilgisi toplam puanları ile ayda okudukları kitap (r=.473), dergi (r=0,129) ve sahip oldukları kitap sayısı (r=.395) arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Buna göre okuma ilgisi yükseldikçe, ayda okunan kitap ve dergi ile sahip olunan kitap sayısının da arttığı söylenebilir. Öğretmen adaylarının ayda okudukları kitap sayısı ile ayda okudukları dergi sayısı (r=.144) ve sahip oldukları kitap sayısı (r=.285) arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin yaşı ile sahip oldukları kitap sayısı arasında da pozitif ve düşük düzeyde (r=.117) bir ilişki vardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılmasını amaçlayan eldeki araştırmada; en çok okunan materyallerin gazete, sanat kitapları (roman, hikâye, vb.), çeşitli dergiler, kültür kitapları (deneme, vb.), bilimsel kitaplar, bilim teknik ve mizah dergileri şeklinde sıralandığı görülmektedir. Öğrencilerin ayda ortalama 2 kitap ve 2,4 dergi okudukları saptanmıştır. Katılımcılar “kitap fiyatlarının yüksek olması, derslerden zaman bulamama ve yorgun olma” nedenleriyle yeterince kitap okuyamamaktadırlar. Öğrenciler ders dışında okudukları kitapları öncelikle arkadaşlarından ve üniversite kütüphanesinden temin etmektedirler. Katılımcıların üçte ikisi kütüphaneden yararlanmayı kendi kendine ve yaklaşık dörtte biri de bir öğretmeninden öğrenmiştir. Ayrıca bu araştırmada okuma ilgisi ile ayda okunan kitap-dergi ve sahip olunan kitap sayısı arasında anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Katılımcıların okumaya yönelik ilgilerinin, “orta” düzeyde ve okuma alışkanlıklarının da “yetersiz” olduğu saptanmıştır. Bu durum; öğrencilerin söz konusu özelliklerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

1. Eldeki araştırmada öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarının yetersiz olduğu dikkate alındığında, Türkçe ile ilgili dersler başta olmak üzere çeşitli dersler kapsamında öğrencilere kitap okuma, inceleme ve eleştirilerine yönelik ödevler ve projeler verilmelidir.
2. Öğrencilerin kitaba ulaşma olanakları göz önünde bulundurulduğunda, okudukları kitapları genellikle arkadaşlarından ve kütüphaneden temin ettikleri

görülmektedir. Bu bağlamda, üniversite kütüphanelerinin çalışma saatlerinin özellikle ikinci öğretimde okuyan öğrencilerin yararlanabileceği şekilde düzenlenmesi gereklidir. Bununla birlikte üniversite ve fakülte kütüphanelerinin zenginleştirilmesi ve daha işlevsel kılınması yararlı olacaktır.

3. Üniversitelerde seminerler, konferanslar, kitap tanıtım günleri, edebiyat günleri, yazar söyleşileri gibi öğrencileri okumaya teşvik edici etkinlikler düzenlenebilir.
4. Öğretmen adaylarının en az okumayı tercih ettikleri materyal türlerinin bilim teknik dergileri, bilimsel kitaplar ve kültür kitapları olduğu dikkate alındığında, söz konusu kaynakların bilimsel ve kişisel gelişimin sağlanmasındaki önemi ve yararı vurgulanmalı ve bu tür kaynaklara ulaşabilme kolaylığı sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aksaçlıoğlu, A. G., Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*. 21(1), 3-28.
- Andrews, S. V. (1992). Becoming Serious Writers/Readers: Providing Encouragement and Contexts for Learning. Paper presented at *the Annual Indiana Teachers Applying Whole Language Conference*. (Terre Haute, IN, Feb 22, 1992). ERIC ED345230, 1-13.
- Aral, N. ve Aktaş, Y. (1997). Çocukların Televizyon ve Diğer Etkinliklere Harcadıkları Sürenin İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 99-105.
- Aslantürk, E. ve Saracaloğlu, A. S. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (Hakem incelemesinde).
- Aydın Yılmaz, Z. (2006, Ocak). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığı. *İlköğretim Online*. 5(1),1-6 <http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/v5s1m1.PDF>
- Balcı, V. (2003) Ankara'daki Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Araştırılması, *Milli Eğitim Dergisi*, 158.
- Bınarbaşı, F. (2006). *Üniversite Öğrencilerinin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi.
- Book Industry Study Group. (1984). *The 1983 Consumer Research Study on Reading and Book Publishing*. New York: Book Industry Study Group, Inc.
- Coles, M., & Hall, C. (2002). Gendered Reading: Learning From Children's Reading Choices, *Journal of Research in Reading*, 25, (1), 96-108.
- Cumhuriyet Gazetesi. 22 Ocak 1999, 3.
- Dökmen, Ü. (1990). Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Okuma Becerileri, İlgileri, Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 23(2), 394-418.
- Dökmen, Ü. (1994) *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psikososyal Bir Araştırma*, İstanbul, MEB Yayınları.
- Erişkon Cangil, B. (2008). Okumayı Öğretmek - Almanca Öğretmen Adayı Gençlerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları. *Gençliğin İzdişümü*, Nilüfer

- Tapan Armağan Kitabı*. Yay. Haz. Nilüfer Kuruyazıcı. İstanbul: Multilingual, 293-313.
- Esgin, A., Karadağ, O. (2000). Üniversite Öğrencilerinde Okuma Alışkanlığı. *Popüler Bilim Dergisi*, 82, 19-23.
- Filiz, K. (2004). Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Öğrencilerin Meslekle İlgili Okuma ve Araştırma Alışkanlıkları, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 231-242.
- Gömlüksiz, M. N. (2005). Geleceğin Öğretmenlerinin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği), *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-21.
- Gönen, M., Öncü, E. ve Işıtan, S. (2004). İlköğretim 5., 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 164(2).
- Güngör, A. (2005). Altıncı, Yedinci ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Stratejilerini Kullanma Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 101-108.
- Hall, C., & Coles, M. (1999). *Children's Reading Choices*. Routledge.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (10.baskı). Ankara: Nobel yayıncılık.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (2002). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kolaç, E. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuyucu Profilleri. *Anadolu Üniversitesi VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 27-29 Nisan 2007, 209-214.
- Kurulgan, M., Çekerol, G. S. (2008). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237-258
- LaBonty, J. (1991). College Students as Readers. *Reading Horizons*, 32 (1), 21-32.
- Lehr, F. (2005). *Television Viewing and Writing*, http://ericir.syr.edu/plweb_cgi/fastweb?seerchform+ericdb.
- Mavi, H. F., Çetin, B. (2009). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Kitap Okumaya İlişkin Görüş ve Tutumlarının Değerlendirilmesi. *C.B.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-11.
- McCoy, D., others. (1991). Surveys of Independent Reading: Pinpointing the Problems, Seeking the Solutions. Paper presented at *the Annual Meeting of the College Reading Association*. (Cristal City, VA, Oct 31-Nov 3, 1991). ERIC ED341021.
- McNinch, G. W., Steelman, P. (1990, Fall). Perceived Reading Status of Teacher Education Students. *Reading Improvement*, 27 (3), 203-206.
- Odabaş, H. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığına Etki Eden Faktörler. *Bilgin* (2), 3-6.
- Odabaş, H. (2005). Ülkemizde Okuma Alışkanlığı ve Eleştirel Okuma. http://www.humanityankara.edu.tr/bilgibelge/ogrelfiles/ho/Ulkmzde_okm_al_ve_el_om.do c., 1-8. (Erişim tarihi: Eylül 2006).
- Odabaş, H., Odabaş, Z.Y., Polat, C. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2):431-465.
- Olson, M. W. and Gillis, M. (1983, Dec). Teaching Reading Study Skills and Course Content to Preservice Teachers. *Reading World*, 23(2), 124-133.

- Özbay, M., Bağcı, H., Uyar, Y. (2008, Bahar). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 117-136.
- Özdemir, E. (1998). *Eleştirel Okuma*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Russikoff, K. A., J. L. Pilgreen. (1994). Shaking the Tree of "Forbidden Fruit": A Study of Light Reading. *Reading Improvement*, 31, 2: 122-124.
- Sağlam, M., Suna, Ç., Çengelci, T. (2008, Bahar) Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıklarını Etkileyen Etmenlere İlişkin Görüş ve Önerileri. *Milli Eğitim*, 178, 8-23.
- Sağlam, M., Suna, Ç., Çengelci, T. (2007). Sınıf Öğretmenliği ile Diğer Öğretmenlik Programları Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Düzeylerinin Karşılaştırılması. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, 27-29 Nisan 2006, Eskişehir, 325-328.
- Sağlamtuç, T. (1990). Türkiye'de üniversite kütüphanecilik bölümlerinin 4.sınıf öğrencilerinin özgür (boş) zaman ders dışı okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 4, 3-21.
- Saracaloğlu, A. S. (2006). 21. Yüzyılda Öğretmen Adaylarının Nitelikleri. *Atatürk ve Cumhuriyete Armağan*. Cilt 1: 253-290.
- Saracaloğlu, A.S., Bozkurt, N., Serin, O. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Okuma İlgileri ve Okuma Alışkanlıklarını Etkileyen Faktörler, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(12), 149-157.
- Saracaloğlu, A.S., Karasakaloğlu, N., Yenice, N. (2007). Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerileri ile Okuma İlgisi ve Alışkanlıkları Arasındaki İlişki, *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, 27-29 Nisan 2007, Eskişehir, 384-389.
- Saracaloğlu, A.S., Yenice, N., Karasakaloğlu, N. (2006). Öğretmen Adaylarının İletişim ve Problem Çözme Becerileri ile Okuma İlgisi ve Alışkanlıkları Arasındaki İlişki, *III. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, 4-5 Mayıs 2006, Çanakkale, 1-23.
- Semerci, Ç. (2002, Temmuz). Türk Üniversitelerinde Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları. *Eğitim ve Bilim*, 27(125), 36-43.
- Sheorey, R., K. Mokhtari. (1994). The Reading Habits of Developmental College Students at Different Levels of Reading Proficiency. *Reading Improvement*, 31(3), 156-166.
- Şahiner, Y. (2005). İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Okuma Alışkanlıkları ve Bu Alışkanlıkları Etkileyen Faktörler. (Elmadağ İlçesi Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu [T.D.K]. (1988) *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 1-2.
- Tipaldi, E. (2002) *Squeezing Reading into Our Students' Lives*, <http://www.unix.oit.umass.edu/amoran/wwwp/tipaldi.htm>, Mayıs 2002.
- Yağcıoğlu, S. ve Değer, A. C. (2002). Üstbilişsel Okuma Becerilerinin Kazandırılması Üzerine Bir Atölye Çalışması. 2. Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri:34-43. İstanbul: Eyüboğlu Öğretim Kurumları Yayınları.
- Yalınkılıç, K. (2007) Türkçe Öğretmen Adaylarının Okumaya İlişkin Tutum ve Görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 225-241.
- Yıldız, A. (2000). *Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarını Belirleyen Etmenler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi.

- Yılmaz, B. (2002). Ankara'da İlköğretim Öğretmenlerinin Okuma ve Halk Kütüphanesi Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*. 16(4), 441-460.
- Yılmaz, B. (1998). Okuma Alışkanlığı Sorunu, Bir Enstitü Örneği ve Türkiye İçin Öneriler. *Türk Kütüphaneciliği*, 12 (3), 244-251.
- Yılmaz, B. (1995). Okuma Sosyolojisi: Ankara'da Oturanların Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 9(3), 325-336.
- Yılmaz, B., Köse, E., Korkut, Ş. (2009). Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*. 23(1): 22-51. (<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~byilmaz/makaleler.htm> Erişi tarihi: 01.08.2009)

